

והתענג בדשן

שיעור הלכתי שבועי מפי מורנו ורבנו

הרה"ג דוד שלום נקי שליט"א

מו"צ ומחבר סדרת הספרים "בהלכה ובאגדה"

השיעור בימי ראשון בשעה 18:00

בבית המדרש "חזון עובדיה" דימונה

גיליון 276
ידיד לה' כי טוב כי לעולם חסדו

"והתענג בדשן נפשכם, חסדו אֵין אֵין וְלִכְוֹ אֵלַי, שְׂקִיעוֹ וְתַחֲיֵי נְפִשְׁכֶם" (ישעיה נה ב)

מהלכות טבילת כלים - ד'

מעלת המפיצים לעם ישראל

ביאור במחלוקת קורח ועדתו

זכויות. על מי אמר האדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א שהוא ממשיך דרכו של מרן זיע"א? מי הם הגדולים שלומדים בעלון? איך הצליח קורח לפתות אנשים מורמים מעם? למה הבכורות צווחו 'וי'! אבן עזרא: "ודע, כי דבר גדול היה ומכעיס לאשר איננו מאמין, להסיר הבכורים מכהונתם ולהשיב המעלה למשפחת משה לבדו". איך הרהיבו עוז 250 איש להקטיר קטורת, ולא פחדו שימותו כגדב ואביהוא? סוף דבר ששלילת הרישיון מהבכורות, לטובה היתה. מחלוקת רש"י והרשב"א בביאור המקור בתורה שכלי סעודה ולא כלי מלאכה. מחלוקת רש"י והרמב"ן במקור לטבילת כלים שתשמישם בצונן. אם צריך טבילה לכוס של אליהו הנביא או לבקבוקי יין בסוכה לסגולה.

כלי סעודה דווקא

א. בסייעתא דשמיא נבחר היום עוד איזו הלכה בדיני "טבילת כלים". כבר

נמצא שאם פסע אדם פסיעה אחת לצורך מצוה, הריהו מביא חיים לעצמו פי חמש מאות. מעתה, צא וחשוב כמה פסיעות פוסעים כל המפיצים והמפיצות של החבורות, יום יום, ערב ערב, הולכים כל אחד ואחת במקומו, מסופר לסופר, מבית ספר לבית ספר, מקניון לקניון, מתחנה להופעה, מתחנה מרכזית לתחנת רכבת, מבתי סוהר לבסיסים בצבא, עמדות תפילין, ועוד ועוד. הלוא ברור שאין פסיעה אחת שהולכת ריקם, ולכל עמל שהוא עמל, וכל יגיעה שהוא רוח מרובה הם עושים להשם יתברך, ישתבח שמו ויתעלה כבוד הדרו.

נתבונן עוד, הרי לא הרי ההולך לדבר רוחני כהולך לדבר גשמי: ההולך לדבר גשמי לצורך עסקיו וכדומה, ולבסוף משום מה לא הצליח להשיג את מטרתו שם, נמצא שכל הליכתו, נסיעתו וטרחתו היו לריק, כי סוף סוף הוא לא בא לידי תכליתו ומבוקשו. אבל ההולך לדבר רוחני - אפילו אם הוא לא הצליח להשיג את מבוקשו, הרי שכל פסיעה שהוא הלך, איזה רושם גדול הוא עשה בשמים, איזו נחת רוח הוא עשה להשם יתברך, כי הפסיעות עצמן גופא, הן הן מצוות רבות ועצומות לאין ספור. כמה כבוד הוא נתן להשם יתברך בזה שהוא פסע כל כך לכבודו, נמצא שכל טרחה שהוא טרח, וכל עמל שהוא עמל, וכל יגיעה שהוא יגע, אפילו אם קרה ולבסוף הוא לא הגיע ליעד המבוקש, כמה נרשם לו בשמים על עצם היגיעה והעמל, אשרי חלקו ומה נעים גורלו.

מצוי הדבר, שפעמים מבקשים ממשהו לעשות חסד מסוים, לקחת איזו שקית או איזו חבילה למישהו ברכב על הדרך, או לא בדיוק על הדרך, וכל מיני רעיונות שונים של מעשי חסד או של "יכוי הרבים", כמו: בא תעזור להעביר את החבילות מכאן לכאן או להעלות אותן לקומה למעלה וכדומה, והוא מסרב מכל מיני טענות שונות ומשונות, נכונות או לא נכונות, מדויקות או לא מדויקות, רק השם יודע, כמו: "זה יקח לי זמן, זה יבטל אותי, קשה לי, כבד עלי... למה שאתן מהזמן שלי בשביל אחרים...", וכיוצא בזה, אבל הוא לא יודע שאותו חסד ואותה מצוה שהוא עושה, זה יחזור אליו, ובגדול, פי חמש מאות! אם כן בוודאי שזו השקעה בטוחה! זו לא השקעה מהסוג שאדם משקיע 100,000, ולאחר שנה מודיעים לו שהוא הרוויח רק 10% או 20%. אלא כאן, במצוות, בחסדים, מקבלים פי חמש מאות! כי הקדוש ברוך הוא לא מקפח שכן כל בריה, וכל טרחה שאדם טרח, וכל פסיעה שאדם פסע, הכל נרשם אצל בורא העולם, והכל מסודר אצלו בספר הזכרונות אחד על אחד, בלי שום פספוסים. [ועיין מעשה כיצא בזה בגיליון 205 הערה 1. בראש כולל חשוב שבמשך עשר שנים נולדה לו רק בת אחת, וטרח והזיע הרבה עבור חבורת "כשרות המטבח בהלכה ובאגדה", ובדיוק לאחר תשעה חודשים אשתו ילדה בן, בחסדי השם.]

סגולה לילדים ממרן זיע"א: מי שיעשה לילדים של בורא העולם, בורא העולם יעשה לילדים שלו. פסיקתא: "ומה אם לענין פורענות, הפוסע פסיעה אחת מתחייב בנפשו, קל וחומר להולך לדבר מצוה שזוכה לו ולדורותיו". פסיעות לדבר מצוה לא הולכות לריק, זו השקעה בטוחה! מה רצתה המפיצה מ"רמת גן" ביום רביעי שעבר? למה אתה נוסע על רכב שעולה 1,000,000 שקל מכספי תרומות?! הם עוזבים צדקה נטו, ומחפשים לתרום למפורסמים במכשירים עם 'ליקים'. מחוברת אחת, אין סוף של

¹ נפתח בדבר מעניין ומחזק מנפלאות הבורא יתברך: א. בשבוע שעבר התקשר אברך שגר באחת מערי הדרום, וסיפר שלפני כשנה לערך, הוא ביקש ברכה לזרע של קיימא, כי שש שנים אין לו ילדים. ואמרתי לו, אני לא בבא סאלי, אבל אני יודע שמרן זיע"א אמר, 'מי שיעשה לילדים של בורא עולם, הקדוש ברוך הוא יעשה לילדים שלו', הוי אומר שבברכה של מרן כלול, ראשית, שיהיו לו ילדים, וגם שתהיה לו סייעתא דשמיא בחינוך שלהם. אמרתי לו, אם קשה לך להיות שותף איתנו בהוצאות של כל הפעילות וההפצה לאחינו ואחיותינו התועים מדרך האמת, אז בא תהיה שותף בעצם ההפצה בעיר שלך, תתן בסופרים שבעיקר הקונים שם הם מאחינו התועים, במושבים שבאזור שם וכיוצא. הוא הסכים בחפץ לב להפיץ לפני כל חג, וכך הוא עשה במשך שנה פלוס, תקופה לפני כל חג: פסח, שבועות, סוכות, פורים, חנוכה ועוד, הוא קיבל חוברות והפיץ בעיר שלו, ונתן לעוד אברכים שמוסרים שיעורים במושבים הסמוכים, שיפיצו גם הם, וברוך השם היה חוזר בכל פעם באורות גדולים מאוד שזכה לעשות חיל עם הבנים של השם יתברך. והנה עכשיו תהילות לאל יתברך, פינק אותנו השם יתברך, ונתן לו בת בשעה טובה ומוצלחת, והוא התקשר להזמין אותי ל"זבד הבת" שהוא עושה בעיר, בחסדי השם. אמרתי לו, בשמחה רבה, אך כיון שמ"דימונה" לעיר שלך, זה שעה הלך, ושעה חזור, תארגן שיעור תורה בעיר שלך, וברוך השם זכינו גם בשיעור תורה בסייעתא דשמיא.

עכשיו, בואו תשמעו כמה מעלתם גדולה וענקית של כל המפיצים היקרים שלנו. חז"ל בפסיקתא זוטרתא (במדבר קמ"ב ע"ב) דורשים על הפסוק (במדבר לה כו): "וְאֵם יֵצֵא הָרָצָח אֶת גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוֹס שָׁמָּה. וּמֵצָא אוֹתוֹ גֹּאֲל הָדָם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ, וְרָצַח גֹּאֲל הָדָם אֶת הָרָצָח, אֵין לוֹ דָם", אומר הפסיקתא: "אפילו [יצא הרוצח] פסיעה אחת [חוץ לעיר מִקְלָטוֹ, ורצח אותו גואל הדם, אֵין לוֹ דָם - אינו חייב מיתה, שהרי הוא כהורג את המת, שאין לו דם.] [רש"י] אמר רבי אלעזר בן עזריה, ומה אם לענין פורענות, הפוסע פסיעה אחת מתחייב בנפשו, קל וחומר להולך לדבר מצוה שזוכה לו ולדורותיו". ע"כ. אתם שומעים מה כתוב כאן, פסיעה אחת שהוא פסע חוץ לעיר מִקְלָטוֹ, הוא כבר הפקיר את נפשו, דמו הותר, ומותר לגואל הדם לרצוח אותו ואין לו שום עונש. אבל רבונו של עולם, בסך הכל הוא יצא פסיעה אחת!!! אבל, אין מה לעשות, הוא אשם שהוא יצא, הוא הפקיר את עצמו, ובגלל הפסיעה האחת שהוא יצא, מותר כבר לרצוח אותו. ואם ככה מצאנו במידת פורענות, קל וחומר בן בנו של קל וחומר במידה טובה, הלוא מרובה מידה טובה ממידת פורענות פי חמש מאות,

וכמו שראינו על מרים הנביאה, שנאמר (שמות טו כ): **"וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אַחֹת אֶהֱרֹן אֶת הַתֵּן בְּיָדָהּ"**, שואלת הגמרא במסכת מגילה (יד ע"א), וכי היא אחות אהרן ולא אחות משה? אלא שהיתה מתגבאת בעוד שהיא אחות אהרן בלבד, ואומרת: עתידה אמי שתלך בן שיושיע את ישראל. ובשעה שנולד, נתמלא כל הבית כולו אורה, עמד אביה ונשקה על ראשה. אמר לה: בתי, נתקיימה נבואתך. וכיון שהשליכוהו ליאור, עמד אביה וטפחה על ראשה, ואמר לה: בתי, היכן נבואתך? והיינו דכתיב (שמות א ב ד): **"וַתִּתְצַב אֶחָתוֹ מִן־חָק לְדַעַה מֶה יַעֲשֶׂה לוֹ"**, לדעת מה יהא בסוף נבואתה. ע"כ. והנה מרים לא התקיימה כשראתה שנבואתה לכאורה התבטלה, ועדיין המתינה לראות איך הנבואה תתממש ותצא לפועל. והנה אומרת המשנה במסכת סוטה (פרק א משנה ז, ט): במידה שאדם מודד, בה מודדים לו... מרים המתינה למשה שעה אחת, שנאמר: **"וַתִּתְצַב אֶחָתוֹ מִן־חָק לְדַעַה מֶה יַעֲשֶׂה לוֹ"**, לפיכך התעכבו לה ישראל שבעה ימים במדבר, שנאמר (במדבר יב טו): **"וַתִּסְגֹּר מִרְיָם מַחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים, וְהָקָם לֹא נָסַע עַד הָאֶסָף מִרְיָם"**. ע"כ. נמצא שבשכר זה שהיא המתינה לאחיה שעה קלה, זכתה בכפלי כפליים, שכל עם ישראל, מיליונים על גבי מיליונים, כולל נשים, וגם ילדים עד גיל 20, וזקנים אחרי גיל 60, המתינה לה במשך שבוע שלם ולא התקדמו במדבר בלעדיה.

נמצא אם כן שאלו זכויות עצומות ישנן לכל המפיצים והמפיצות שטורחים כל כך בהפצת החוברות לשם שמים, כדי לזכות את אחינו התועים. הנה ביום רביעי שעבר, התקשרה אחת המפיצות מ"רמת גן" יע"א, שהיום בערב יש בעונות הרבים הופעת ענק של בר מינן, ורחמנא ליצלן, רק צעירים וצעירות, והיא רוצה ללכת לשם להפיץ חוברות, וברור שכל ההפצות הללו, עולות הון תועפות, מידי חודש בחודשו, ואל תשכחו שהמפיצה הזאת היא אחת מתוך כמאה מפיצות ומפיצות, שמזכים את הרבים בכל פינה וזווית שרק נראה לכנון להפיץ לכבוד השם יתברך. אז איזו זכות תהיה למי שיקח על עצמו שותפות רצינית בכל הפעילות הענפה הזאת. הרי בפעילות הזאת בסייעתא דשמיא, הדברים ידועים ומפורסמים, שכספי התרומות הולכים נטו לזיכוי הרבים בשביל להפיץ עוד חוברות ועוד חוברות לכבוד השם יתברך, ולא לעשות ג'ובים לכיס של זה ולכיס של זה, חלילה וחס, הרי כבר כמה פעמים אמרנו לכם שאפילו הכסף של הדלק של המפיצים, זה על חשבונם, הם מקבלים מאיתנו "רק" את החוברות שזה עיקר ההוצאות. גם אין כאן לא משרדים ולא תחזוקה של משרדים, אפילו לא הוצאות מינימליות של חשמל, תה, קפה, חלב, נס קפה, עוגיות, וכיוצא בהם. ומי מדבר על דלק ורכבים?! **"אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי וְלֹא דִבַּרְתִּי וְלֹא עָלְתָה עָלַי לֵבִי"** (ירמיה יט ה).

סיפר לי אחד מהחברים בשיעור, שיש מרצה אחד ששאלו אותו בהרצאה קבל עם ועדה, הכל מצולם ומתועד, למה אתה נוסע ברכב שעולה 1,000,000 שקל?! וברור שהשאלה שלהם באה בעקבות שהרכב מגיע מכספי התרומות של הציבור, ולא מכספו הפרטי, ולא ממתנת שהקבל מהאוהדים שלו. ואז הוא ענה להם: מה השאלה, אני נוסע במקום למקום כדי להרצות, אני צריך שיהיה לי נח, להרכיש כמו שאני יושב בבית על כורסה. עכ"ת. לבריאות שיהיה לו, שיבושם לו, רק אצלנו, ברוך השם, זה לא ככה, אין רכב בכלל, וגם אם היה רכב, אף אחד לא מעלה על דעתו, רכב כזה. לא חסרים ברוך השם רכבים טובים ונוחים הרבה הרבה יותר זולים, אינני בקי במחירים, אבל אם אפשר רכב טוב ונוח ומכובד למרצה בכיר ומפורסם ב-200,000 או ב-300,000, זה לא טוב?! אז למה לקחת כספי ציבור ולבזבז אותם על נוחות יותר או שכלולים יותר שאינני יודע מה זה כל כך מעלה או מוריד?! וכי לא היה עדיף במקום זה, לעשות בכספים האלו הרבה יותר זיכוי הרבים, תכל"ס לזכות את עם ישראל בתורה וביראת שמים טהורה?! [גם ידוע שהרכבים היוקרתיים הללו, הירידה שלהם במחיר היא תלולה מאוד, ולאחר כשנתיים, יורד משווי הרכב כ-200,000 או 300,000, נמצא שכשהוא מוכר אותו לאחר שנתיים, וקונה רכב חדש שבוודאי כבר עולה יותר, הרי שהוא בזבז מאות אלפי שקלים מכל מיני הוראות קבע וכדומה, בשביל נוחות בעלמא וכיוצא בזה. ומי אמר שכל זה מותר מכספי ציבור?! והלוואי שאני טועה].

ולי אישית אני הקטן, צר לי מאוד שיש אנשים שיש להם כסף, ברוך השם, הם עובדים יפה מאוד, ונותנים מעשרות או חומש וגם יותר, אבל הם דווקא הולכים למקומות הללו הגדולים המפורסמים שעושים להם 'ליקים', ומפרסמים אותם בכל אתר ואתר, במקום להסתכל על העיקר, איפה באמת הולך הכסף שהם תורמים? או יותר נכון כמה אחוזים מהכסף שהם תורמים הולכים נטו לזיכוי הרבים ממשי? וכי לא יותר טוב היה לתת למקום שהכסף הולך נטו להפצת התורה של השם יתברך, לזכות את אותם אחינו בית ישראל שמשם הם מסכנים ולא יודעים כלום בין ימינם לשמאלם בענייני התורה והמצוות, ורק בזכות אנשים צדיקים שמבינים במעלה "זיכוי הרבים", וזוכים להיות שותפים בהפצת ענק הללו, הם זוכים, ואט אט הם מתחברים לתורה ולמצוות, כמו רבים מהמפיצים והמפיצות של "בהלכה ובאגדה", שהם עצמם זכו להתחזק ולחזור בתשובה בזכות החוברות שהם קיבלו בעבר בכל מיני קניונים, הופעות, בסיסים וכדומה. והיום הם נהפכו להיות ממזכי הרבים.

אי אפשר לדעת מה יצא מחוברת אחת, צריך לדעת שמחוברת אחת אפשר לעולם ומלואו, זה כמו שזורעים גרעין קטן באדמה, בתחילה הוא מרקב, ולא נראה שיצא ממנו אי פעם איזה משהו, אבל בסופו של דבר אתה רואה, איך פתאום צומח ממנו אילן גדול המוציא פירות נפלאים במשך עשרות שנים, מהפציות הללו אפשר להצמיח עוד אילנות ועוד אילנות עם פירות בלי סוף... אבל השורש והיסוד של כל אותם האילנות והפירות, מאיפה? מאותו **גרעין אחד קטן!!** וככה זה גם בהפצת התורה. זרעת **חוברת אחת** של שבת או טהרה או חג אצל הבן אדם הזה, אי אפשר לדעת כמה אילנות גדולים בכמות ובאיכות יכולים לצמוח מזה, בין בדור שלו, ובין לדורות הבאים אחריו! מי יודע כמה בתים של תורה יבנו מהבית הזה, כמה שבתות, כמה הנחות תפילין, כמה תורה, כמה קדושה, כמה מצוות, ומעל הכל כמה נחת רוח יהיה להשם יתברך בכל זה, 'שאמרתי ונעשה רצוני'.

בשבוע שעבר שהיתי כמה ימים בעיר "נהריה" יע"א, וזכיתי להיכנס כמה פעמים אל הקודש פנימה, אצל הצדיק רבי דוד חי אביחצירא שליט"א. וכדרכו בקודש, דיבר הרב ממש בחום

על הזיכוי הרבים וחשיבות ההפצות בכל מקום ומקום, עד שבאחת הפעמים הוא ממש התלהב ואמר תדע לך: "אתה ממשיך דרכו של מרן, אתה מפרסם את התורה של מרן יותר ממה שמרן פרסם בעצמו". ובאמת, שכל מי שמלמד תורה ברבים ומוסר שיעורים לציבור הקדוש מתוך התורה של מרן או על פי התורה של מרן, פשוט וברור שהוא בגדר ממשיך דרכו של מרן זיע"א, וכמו אותם אלפים אלפים בארץ ובעולם שזכו לזכות את הרבים ולהעביר את ההלכה כדת מתורתו של מרן, שכולם כולם ללא יוצא מן הכלל, פשיטא ופשיטא שהם בגדר ממשיכי דרכו של מרן זיע"א. [ולא כאותם מסכנים ומבולבלים המתנהגים כאפרוחים שעדיין לא נפתחו עיניהם, שמעדיפים ללמוד על הסדר בספרים של אברכים צעירים ולא בספרי מרן זיע"א שכל תורתו סולת נקיה, מבוססת על דברי רבותינו הראשונים והאחרונים. והה"ב].

ובדרך אגב, כשהגשתי את העלון לרבי דוד, כדרכו בקודש הוא פרגן מאוד, ואמר לי, שהעלונים האלו הם לתלמידי חכמים, יש בהם עומק, וצריך ללמוד אותם, לא לקרוא אותם. ובעונותיו הרבה הניח את העלון אצלו שאחר כך ילמד בו. וכבר אמרתי לכם כמה פעמים שגם מרן הראש"ל שליט"א שמח לעיין בו, וגם בליל שבת האחרון שהייתי אצלו, העלון היה על שלחנו לעיין בו בגמר השיעור. וכל זה מוסר השכל לאותם אברכים שעדיין לא מעיינים בעלון, שבוודאי כדאי שנלמד מהגדולים שלנו, איך הם מקיימים בעצמם את דברי התנא באבות (פרק ד משנה א): **"אִיזוּהוּ חֹכֵם הַלּוּמָד מִכָּל אָדָם?"** שנאמר (תהלים קיט צט): **"מִכָּל מִלְמָדִי הִשְׁכַּלְתִּי"**, ובוודאי שאינם חשודים חלילה שעושים כן מחמת רמות רוחא, אבל בכל זאת כדאי ללמוד מהגדולים, כי אין מדרש ללא חידוש, ובפרט דברי השקפה אמיתיים בקו של מרן זיע"א, שרבים רבים מהם לא זכו לראות את מרן או לשהות במחיצתו וללמוד מהנהגותיו ודרכיו הגדולים הקדושים והטהורים. **[ונאן המקום]** הודיע, שהמעוניינים להפיץ את העלונים במקומות של בני תורה ואברכים, לכבוד השם יתברך ולזכות את עם ישראל, יהיו בקשר במייל שבעמוד ראשון, או בפלא" 05341-65051]

בסיכום: כמה גדלה מעלתם של הזוכים להבין במעלת זיכוי הרבים העצום לאחינו הרחוקים, וזוכים לקחת חלק להיות שותפים בכל ההפצות הענקיות הללו. וכמו שאמר לי בזמנו האדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א שהחוברות האלו יביאו את המשיח. ופשוט שזה התהליך שהקדוש ברוך הוא ישתבח שמו ויתעלה כבוד הדרו עושה בעולם, ליישר ולקרב את הלבבות של כולנו אליו, **"לְקַדֵּשׁ כָּל־בָּשָׂר ה' לְעֲבֹדוֹ שֶׁכֶּם אֲחָד"** (צפניה ג ט).

לאור זאת, המעוניינים לזכות בזכויות עצומות, ולהיות שותפים בהפצות, לחזק את אחינו ואחיותנו בתורה וביראת שמים טהורה בשפה קלה ונעימה, אפשרי: **בהעברה** - בנק הדואר סניף 01 ח-ן: 8413671 עמותת אפיקי מים או **בבטי** - 0509-655-570, ולציין **"עבור סתיו"**. והי רצון שהקדוש ברוך הוא יערה עלינו ועל כל עמו ישראל רוח טהרה ממרום, ונזכה כולנו לשוב בתשובה שלימה, ולעובדו באמת ובתמים ובלבב שלם, אמן ואמן.

ב. עכשיו אומר לכם דבר נחמד ומאוד מעניין שראינו בפרשה. לכאורה זה מפליא מאוד, איך הצליח קורח לפתות אנשים מורמים מעם שיסכימו אתו לצאת נגד משה רבנו, כמו שנאמר: **"וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתָם יִשְׂאִי עֹדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשִׁי שֵׁם יִשְׁקָרְיָהוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב לָכֶם כִּי לָךְ הָעֹדָה כָּל־קְדָשִׁים וְתִתּוֹכֶם ה' וּמְדוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל יִשְׂרָאֵל הָאֵל?"** עד כדי כך, גדולים כאלו, לצאת נגד משה רבנו?! והנה ידוע שלאחר שחטאו עם יקרה לא בעגל, עלה משה רבנו לשמים לבקש מחילה מהקדוש ברוך הוא, ובפעם האחרונה ירד ביום כיפור, ובیشר לעם ישראל שהשם יתברך סלח להם על עוון העגל, וכתשובת המשקל על שתרמו זהב לעגל, יתרמו עכשיו זהב למשכן. אלא שבא משה רבנו ואמר להם בשורה שהכתה אותם בהלם, שמהיום והלאה יחול שינוי גדול. עד עכשיו כל הבכורות היו מקריבים קרבנות, כמו שנאמר (שמות כד ה): **"וַיִּשְׁלַח אֶת נִגְרִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלַת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַה' פְּרִים"**, ואומרת הגמרא במסכת זבחים (קטו ע"ב) שנערים אלו הם בכורי ישראל. אך מהיום והלאה בגלל עוון העגל, ידחו הבכורות מתפקידם, ורק שבט לוי יעבדו במשכן, ומתוכם רק אהרן הכהן וזרעו אחרייו בלבד יקריבו קורבנות. כמו שכתוב בתורה בפרשת "עקב", לאחר שמשח רבנו מוכיח את עם ישראל לפני פטירתו על מעשה העגל, נאמר (דברים יח): **"בָּעֵת הַהִוא הִבְדִּיל ה' אֶת שִׁבְט הַלְוִי לְשֵׂאת אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה' לְעֹמֵד לִפְנֵי ה' לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשֵׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה"**, אומר רש"י, בָּעֵת הַהִוא - בשנה הראשונה לצאתכם ממצרים וטעיתם בעגל, ובני לוי לא טעו, הבדילם המקום מכס.

בשורה זו היתה קשה מאוד מאוד לעם ישראל, לא היה להם קל בכלל לקבל את הידיעה הזאת, שמהיום והלאה רק הכהנים יעבדו במקדש. ובפרט שעד עכשיו שהיתה עבודת הקודש מסורה בידי הבכורות, היתה המעלה והקדושה הזו שרויה בכל משפחה ומשפחה, מכל משפחה היה "נציג" מורם מעם, הנבחר לעבוד בקודש. כי גם משפחה שלא נולד להם בן בכור, אבל תמיד יש קרוב משפחה שהוא בכור, או אביו, או דודו או בן דודו, או אחיו שלו, באופן שכל משפחה היתה בהכרח קשורה לעבודת הקודש בכל צורה שרצה. כי כך רצה הקדוש ברוך הוא מלכתחילה להשרות את שכינתו בתוך כל משפחה ומשפחה בישראל. ולכן היתה גם העבודה מותרת בבמות, כל אדם יכל לבנות ליד ביתו מזבח לכבוד השם, ונושא עבודת הקודש היו הבכורות שהם הנציגים מכל המשפחות ומכל השבטים. אבל עכשיו בגלל עוון העגל, הם נדחו להיות כמעט כאחד האדם, וכבר לא יהיו ראויים למעלה זו, ונמצא שהכל נשאר במשפחה של משה רבנו - שבט לוי, וגם מתוכם רק אחיו אהרן ובניו אחרייו בלבד, הם הכהנים המקריבים קורבנות ולא הבכורות מכל משפחות ישראל. לכן בראש חודש ניסן שהוקם המשכן, אמנם היתה השמחה גדולה על עצם הקמת המשכן והשראת השכינה בישראל, אך היא היתה מהולה בצער גדול, כמו שנאמר (במדבר יא א): **"וַיְהִי בַיּוֹם כָּל־עַם יִשְׂרָאֵל לֵהֱקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן..."** - "ויהי" לשון צער, אומר המדרש (במדבר רבה פרשה יב סימן ז): **"וַיְהִי - יְיָ הִיָּה. מִי אִמְרוּ וְי... הבכורות אמרו וי, שניטלה מהם הכהונה. שעד לא הוקם המשכן, היו הבמות מותרות, ועבודה בבכורות..."** שנאמר: **"וַיִּשְׁלַח אֶת נִגְרִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלַת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַה' פְּרִים"**, וכן כתיב (שמות יט כד): **"לָךְ רֹד וְעָלִיתָ אֵתָהּ וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְהַכֹּהֲנִים"**, הכהנים אלו הבכורות... לפיכך כשהשוק המשכן, צווחו הבכורים וי". ע"ש.

הזכרנו שכל מה שחובה על הלוקח כלים מן הגוי להטביל אותם במקוה, דווקא בכלי סעודה שמבשלים בהם או שאוכלים ושותים מהם, כמו: סירים, מחבתות, כוסות, צלחות, סכ"ס וכדומה. אבל כלי מלאכה שעובדים איתם, הריהם פטורים מטיבילה. המקור לזה מהגמרא במסכת עבודה זרה (ע"ב), **אמר רב נחמן אמר רבה בר אבון, אפילו כלים חדשים במשמע שצריכים טבילה, דהא ישינים וליבנם, כחדשים דמו, ואפילו הכי בעי טבילה**. כלומר, כלים ישינים שלבן אותם באש עד שנשרף מהם כל האיסור הבלוע, הרי הם דומים לכלים חדשים שלא בלוע בהם שום איסור, וכמו שכלים ישינים חייבים טבילה אף שלא בלוע בהם שום איסור, כך גם כלים חדשים שלא בלוע בהם שום איסור, חייבים טבילה. **מתקיף לה רב ששת, אי הכי אפילו זוזא דסרבלא נמי?** אם אתה אומר שגם כלים חדשים שאף פעם לא היו בלועים מאיסור שהו, הם חייבים טבילה, אם כן גם זוג מספריים שגוזזים בהם צמר שקנה מהגוי, גם נצריך טבילה, כי לא ראינו שהטבילה באה בשביל לטהר את הכלים מבליעתם האסורה? **אמר ליה, כלי סעודה אמורים בפרשה**. כלומר, בפרשת כלי מדין, דיברה התורה על כלי סעודה דווקא, לכן דווקא כלי סעודה חייבים טבילה, אבל שאר כלים של מלאכה, כמו: מספריים, פטיש, אזמל, מסור, מברג וכדומה, פטורים.

אומר האבן עזרא (במדבר טז כח): **"ודע, כי דבר גדול היה ומכעים לאשר אינו מאמין, להסיר הבכורים מכהונתם ולהשיב המעלה למשפחת משה לבדו"**. הוא אומר שעם ישראל לא קיבלו זאת בכלל בקלות ובשוויון נפש! והוא אשר אף התרעמו על משה ואהרן, וחדשו בהם שמא מינוי הכהנים והלויים נעשה חלילה על דעת עצמם, כדי לקחת את כל הגדולה למשפחתם ולשבטם. לכן, ביום שבו נמשחו הכהנים לתפקידם, בכ"ג באדר [תחילת שבעת ימי המילואים, שהם שבעת ימי ההכנה לקראת הקמת המשכן ב-א' ניסן], ציוה השם את משה שיקהל את כוהוול ישראל אל פתח אהל מועד, כדי שיראו כולם שהכל נעשה על פי ציווי השם. כמו שנאמר (ויקרא ח): **"קח את אהרן ואת בניו אתו ואת הבגדים ואת שמן המשחה ואת פר החטאת ואת שני האילים ואת סל המצות. ואת כל העדה הקהל אל פתח אהל מועד. ויעש משה כאשר צוה ה' אתו, ונתקהל העדה אל פתח אהל מועד. ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה ה' לעשות. ויקרב משה את אהרן ואת בניו וירצח אותם במים..."** כל עם ישראל נאספו ובאו אל פתח אהל מועד, כדי להיות שותפים במעמד משיחת אהרן ובניו בשמן המשחה לכהנים. אומרים חז"ל (ויקרא רבה פרשה י סימן ט), שזה אחד מהמקומות שנעשה נס כזה גדול, והחזיק המועט את המרובה, כי איך יכול להיות שכל עם ישראל, 600,000 איש ויותר, יכולים להיכנס לפתח אהל מועד, כמו שנאמר **"וְאֵת כָּל הָעֵדָה הַקְהֵל אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד?"** פלאי פלאות! אמר להם משה: **"זה הדבר אשר ציוה ה' לעשות"** - "ואל תאמרו לכבודי ולכבוד אחי אני עושה!" (רש"י)

שבעה ימים לאחר מכן, הוקם המשכן, ונכנסו הכהנים לעבוד בו באופן סדיר, ושוב נאספו רבים מעם ישראל, ומשה קרא אף לקצין ישראל, **"להשמיעם שעל פי הדיבור אהרן כנס ומשמש בכהונה גדולה, ולא יאמרו מאלינו כנס"** (רש"י). ואז התרגשות גדולה אחזה בכל ישראל, כאשר ביום זה, בפעם הראשונה, לאחר ציפייה ממושכת, לאחר עבודת הקרבות על ידי אהרן ובניו, ירדה השכינה לשרות במשכן! כמו שנאמר (ויקרא ט כד): **"ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העלה ואת החלבים, ויָרָא כָּל הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם"**. בזה נוכחו כולם לראות שהקדוש ברוך הוא אכן בחר באהרן ובניו דווקא, ועבודתם רצויה ומקובלת לפני השם. אך גם לאחר כל זאת, עדיין היו כאלו בעם ישראל שהתקשו לקבל בלב שלם את מינוי הכהנים והלויים תחת הבכורות. היו גם שפקפקו בליבם, והמשיכו לחשוך במשה רבנו שמינה את אהרן אחיו לכהן על דעת עצמו, או שאולי הוא ביקש ושאל זאת מהקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא חפץ היה למלא את משאלתו (עיי' אור החיים במדבר טז כח). פקפקנות וספקנות זו, שפשטה בקרב רבים מהעם, היתה הקרקע שעליה צמחה תקופה קצרה לאחר מכן - מחלוקת קורח ועדתו! אומר האבן עזרא (במדבר טז א. וכן בחזקוני), קורח, שבעצמו היה בכור, (שנאמר (שמות ו כ): **"ובני יצחק קרח ונפג וזכר"**) אסף 250 איש [ראשי סנהדרות] שהיו גם בכורות, והתחרו יחד נגד משה: **"כי כל העדה כלים קדושים ונתחכם ה', ומזדעק תתנשא על קהל ה'?"** טענתם היתה שקדושת הכהונה שייכת לבכורות, שהם נציגי כל עדת ישראל, מכל השבטים ומכל המשפחות, ומדוע לוקחים הם את כל הגדולה לעצמם?! ולכן מובן גם איך הרהיבו עוז בנפשם, אותם 250 איש להיענות להצעתו של משה, לעשות ניסיון על ידי שיקטירו גם הם קטורת לפני השם. הלא הם יודעים שהקטורת מסוכנת מאוד, הם בטח זוכרים מה קרה כמה חודשים לפני כן לנדב ואביהוא, שנאמר (ויקרא א): **"וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וָאֶבִּיהוּא אֵשׁ מִחֻמָּתָם, וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂמְרוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת, וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה, אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם. וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָוּ לִפְנֵי ה'..."** אז איך הם לא פחדו ולא רעדו להקטיר קטורת לפני השם?! אלא הם באמת האמינו שהקטורת שלהם תתקבל, כי הם היו משוכנעים שהם הם הבכורות שנבחרו על ידי השם יתברך לעבודת הכהונה! ורק משה ממציא מעצמו חלילה, ומחלק תפקידים לטובת אחיו ומשפחתו.

ועל זה אמר משה רבנו לעם ישראל: **"בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי ה' שִׁלְחָנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה, כִּי אֵם מִלִּפִּי. אִם כְּמוֹת כָּל הָאֲדָם יִמָּוֶתוּ אֵלֶּה, וּפְקַדְתָּ כָּל הָאֲדָם יִפְקֹד עֲלֵיהֶם, לֹא ה' שִׁלְחָנִי. וְאִם בְּרִאָה יִבְרָא ה', וּפְקַדְתָּ הָאֲדָמָה אֵת פִּיהָ וּבִלְעָה אוֹתָם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׂאֵלָה, וַיִּדְעַתְם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת ה' - עַכְשִׁיו תִּיוַּכְחוּ לֵרְאוֹת, כִּי לֹא עַל דַּעַת עַצְמִי מִיִּינִית אֶת אֹהֶר וְאֵת בְּנָיו בַּמָּקוֹם הַבְּכוֹרוֹת, אֲלֵא הִכֵּל עֲשִׂיתִי עַל פִּי צִיוּוֹי ה' שֶׁלֹּם יִתְּבָר. וְאִכֵּן, הֵרָץ צִפְתָּה אֶת־פִּיהָ וּבִלְעָה אֶת קוֹרַח, דָּתוֹ וְאִבְרִים וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם, וּבִנוֹסֵף לָהֶם יֵצֵאֵם אֵשׁ מֵאֵת הַשֶּׁם וְאֹכְלָתָם כָּל 250 הַבְּכוֹרוֹת מִקִּטְרֵיהֶם הַקְּטוֹרֶת. כִּמְפּוֹשׁ בַּתּוֹרָה (במדבר טז לב): **"וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע אוֹתָם וְאֵת בְּתֵיהֶם וְאֵת כָּל הָאֲדָם אֲשֶׁר לָקְרַח וְאֵת כָּל****

המקור בתורה שמדובר דווקא בכלי סעודה

ב. אלא שכאן עלינו להתבונן, איפה מצאנו לכאורה בפסוקים בתורה שמדובר דווקא בכלי סעודה ולא בכלי מלאכה, הרי לשון התורה (במדבר לא כב): **"זאת חֶקֶת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה. אֶךְ אֶת הַזֶּהָב וְאֶת הַכֶּסֶף אֶת הַנְּחֹשֶׁת אֶת הַבְּרָזֶל אֶת הַבְּדִיל וְאֶת הָעֶפְרָת. כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהַר, אֶךְ בְּמֵי נֹדֶה יִתְחַטֵּא, וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמֵּיִם?"** ובאמת שרש"י בגמרא שם פירש, שהדיוק הוא ממה שנאמר: **"כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בָאֵשׁ"**, ואין דרך להשתמש על ידי האור, אלא כלים של צורכי סעודה, ועליהם אמרה תורה: **"וְטָהַר"**, דהיינו טבילה. ע"כ. והיינו, שבדרך כלל השימוש בכלים של סעודה הוא באש, שמבשלים וצולים ומטגנים ומרתחים מים על האש, לכן הם בגדר **"כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בָאֵשׁ"**, ועל כלים אלו אמרה תורה: **"וְטָהַר"**. וכן פירשו האור זרוע (עבודה זרה סימן רפח), הרא"ה, פסקי רי"ד, הר"ן, נימוקי יוסף, ספר השולחן (לדבי חייא אבן חביב תלמיד הרשב"א. הלכות סעודה שער ט), ומרן הכסף משנה (הלכות מאכלות אסורות פרק יז הלכה ו), אבל הרשב"א בתורת הבית הארוך (בית ד שער ד, דף לה ע"א) פירש, שחיוב הטבילה בכלי סעודה, לא נלמד מלשון הפסוק: **"יָבֵא בָאֵשׁ"**, כי ישנם הרבה כלים שמשתמשים בהם באש ואינם בכלל "כלי סעודה", כמו למשל במלאכת הצורפות שמתין

הַכֹּשֶׁ. וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקְּהָל... וְאֵשׁ יֵצֵאֵה מֵאֵת ה' וְתֹאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתַיִם אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקִּטְרֶת". נמצא ששורש המחלוקת של קורח וכל 250 ראשי סנהדרות, נשיאי עדה, הוא: **ביטול עבודת הבכורות במקדש**.

ואם חשבנו שאחר שראו עם ישראל את התוצאות הקשות והמזעזעות של קורח ועדתו, אז בוודאי ובוודאי שכבר תם הענין, וכבר אין שום פקפוק על הכהונה, הרי שטעינו בזה, כי עדיין נותר מקום וצורך לחזק את הענין בלב העם, ולהוציא כל ספק מליבם! ולכן מיד לאחר מפלת קורח ועדתו, הקדוש ברוך הוא מצווה את משה לעשות לעם ישראל את ומופת שיחזק בליבם סופית את ענין מינוי הכהנים וישכך סופית את תלונותיהם וחשדותיהם: **"וַיִּבֶר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקָח מֵאֲתָם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב, מֵאֵת כָּל נְשִׂאֵהֶם לְבֵית אֲבֹתָם, שְׁנַיִם עֶשֶׂר מִטּוֹת, אִישׁ אֶת שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל מִטּוֹהוּ. וְאֵת שֵׁם אֶהֱרֹן תִּכְתֹּב עַל מִטָּה לִּי, כִּי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבֹתָם. וְהִנָּחֶם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ וְאִשָּׁר אֶנְעַד לָכֶם שְׁמוֹה. וְהָיָה הָאֵשׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר בּוֹ, מִטּוֹהוּ יִקְרָח, וְהִשְׁכַּתִּי מִעָלַי אֶת תִּלְגָּתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִם עֲלַיְכֶם"** (במדבר טז טז-כ)

כל זה מראה לנו כמה קשה היה בעיני עם ישראל דבר זה של הדחת הבכורות מתפקידם, מעלה גדולה ועצומה נשללה מכל עם ישראל. אך אין ספק שגם זו לטובה, ומאת השם היתה זאת, לבד מהתיקון על עוון העגל, היתה טמונה סכנה כשמקריבי הקרבות הם הבכורות שהם ממשפחות העם ממש, כי עלולים היו ישראל חלילה להיסחף יותר בקלות לעבודה זרה, ולהטות את עבודת הקודש לעבודה זרה. וחטא העגל הוכיח שאכן כך קרה. ולכן, לטובת עם ישראל שלא יכשלו עוד, ייחד הקדוש ברוך הוא את העבודה לשבט לוי בלבד, ואך ורק במקום מסוים ונבדל, המיוחד לעבודת השם. וכפי שניתן לראות בפסוקים, שהתורה מזהירה מאוד שלא להקריב בבמות, אלא אך ורק במקום אשר יבחר השם, וציווי זה נסמך וכרוך יחד עם הציווי שלא לעבוד עבודה זרה, שנאמר (דברים יב ב): **"אֲבָד תִּאָּבְדוּן אֶת כָּל הַמִּקְדָּשִׁים אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אִתָּם יִרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם עַל הָהָרִים הָרְמִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רָעָן. וַתִּנְחָצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבְרַתֶּם אֶת מִצְבְּתָם... לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם, כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שְׁבָטֵיכֶם לְשׁוֹם אֶת שְׁמוֹ שָׁם לִשְׁכֵּנוֹ תִּדְרְשׁוּ וּבָאתֶם שָׁמָּה..."**

ולכן, כעת ששבט לוי בלבד הוא המשמש לפני השם, עם ישראל שמורים ומוגנים יותר מפני טעויות וחוסר זהירות. הבכורות, הבאים מכל השבטים ומכל המשפחות, עלולים היו יותר להיכשל בטעויות, בהתרשלות בעבודה, בחוסר קיום ההלכות והפרטים והדקדוקים כנדרש, וחלילה אף בסטייה, כי הבכורות נמצאים בין שאר בני האדם, אביהם בדרך כלל אינו בכור, ולא גדול בסביבה של בכורות, ולכן הזהירות ומורא המקדש ועבודת השם אינה מושרשת בהם היטב, ויכולים לבוא לידי טעויות בקלות. לעומת זאת, הכהנים והלויים, אמונים הם על העבודה מדור לדור, גדלים על ההלכות והזהירות הנדרשת, וכמו שאמר חז"ל (שבת כ ע"א), **"כהנים זריזים הם"**, מושרשת בהם מלידה תחושת אחריות וזהירות. וכמו כן, אין להם חלק ונחלה בארץ, ואינם עסוקים בענייני חולין, ומתוך כך הם מסורים כל כולם לעבודת הקודש. וזהו שאומר הפסוק (במדבר יח יח): **"וְאֶקַּח אֶת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל... וְאֶתְּנָה אֶת הַלְוִיִּם נְתֻנִים לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְלֹא יִהְיֶה בְבְנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגִשְׁתָּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּדֶשׁ" - החלפת אל הבכורות בלויים, שעל ידי כך, לא יכשלו ולא יהיה בבני ישראל נגף! וכמו שביאר כל זה רבנו יוסף בכור שור [תלמיד רבנו תם] בפירושו על התורה (שם), וזו לשונו: אותה עבודה שהיתה על בני ישראל לעשות, נתתי ללויים, כדי שלא יהיה נגף בבני ישראל, זה נראה עיקר הטעם שלקח הקדוש ברוך הוא את הלויים תחת הבכורים, שאם היו הבכורים עובדים היה בהם נגף, שהרי הבכור לא היה אביו בכור ולא אבי אביו, ושמה לא הורגלו בעבודה. וכשכא זה לעבודה לא היה בקי וזהה, ויעשה שלא כהוגן, ויגפנו הקדוש ברוך הוא, שהרי נדב ואביהוא לפי שלא נזהרו, שלא היו רגילים, ניגפו. אבל הלויים כיון שנבחרו הם ובניהם ובני בניהם, הרגילו ונזהרו בעבודתם ובשירם. ש"כהנים זריזים הם" שהורגלו בכך. ולכן לקחת את הלויים, כדי שלא יהא בבני ישראל נגף בגשתם אל הקודש, כי מעתה כבר לא יגשו. ע"ש. יוצא אם כן, ששליטת המעלה מן הבכורות והעברתה לשבט לוי, עם כל הקושי והחסר שבדבר, הינה אך ורק לטובת עם ישראל. וכבר אמר הנביא (ישעיה נה ח): **"כִּי לֹא מַחֲשָׁבוֹתִי מַחֲשָׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דַּרְכִּי, כִּי גִבְהוּ שְׁמַיִם מֵאָרֶץ, כֵּן גִּבְהוּ דַּרְכִּי מִדַּרְכֵיכֶם וּמַחֲשָׁבוֹתֵי מַחֲשָׁבוֹתֵיכֶם"**.**

הצורך את הכסף ואת הזהב באש, ומלחים באש זה עם זה, ומייצר כוסות וקערות כסף, תכשיטים וכדומה. לכן צריך לומר שהביאור בגמרא שהפסוק מדבר דווקא בכלי סעודה, נלמד ממה שנאמר: "כֹּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ, תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהָר", ואיזהו דבר שמשמשים בו באש שצריך להפליט בולעו על ידי האש? הרי אומר זה "כלי סעודה". כלומר, דווקא כלי סעודה שהם בולעים איסור על ידי האש, עליהם ציוותה התורה להפליט את איסורם הבלוע, אבל כלי מלאכה, למה שתצווה התורה להעביר אותם באש, וכי מה יש להפליט מהם, ועל כרחנו לומר שהפסוק מדבר בכלי סעודה שצריכים להפליט את איסורם הבלוע באש, ועל כלים אלו ממשיכה התורה ואומרת "וטָהָר" במקוה. (עיין פירי חדש ופרי תואר סימן קכ סק"א, בן איש חי שנה ב פרשת מטות אות א, ערוך השלחן סימן קכ ס"ב, שו"ת משנה הלכות חלק ט סימן קסב)

כל כלי סעודה במשמע

ג. אלא שעדיין יש להבין, הלוא כיון שלמדנו מהפסוק שמדובר על כלי סעודה, אם לפי רש"י שיש דרך להשתמש בהם באש, ואם לפי הרשב"א שהם בולעים באש, אם כן לכאורה דווקא כלים שתשימשם באש, או בליעתם באש, יהיו חייבים טבילה, אבל מדוע כלים שמשמשים בהם בצונן או בכלי שני חייבים טבילה, והלוא אין תשימשם ובליעתם באש? וצריך לומר שאחר שלימדה התורה מלשון "אש" על "כלי סעודה" דווקא שחייבים טבילה, כבר לא נחלק בין כלי סעודה שמשמשים בהם בפועל באש לכלי סעודה שלא משמשים בהם בפועל באש, אלא כל אשר יכונה בשם "כלי סעודה", חייב טבילה. וכן נראה מדברי האיסור והיתר הארוך (שער נח סימן פג) שכתב: כלי סעודה אמורים בפרשה, את **שדרכו לבלוע** מגיעולי גויים. וכל הנוגע במאכל עצמו נקרא "כלי סעודה", אפילו אין תשימשו אלא בצונן, כגון כלי משתאות וסכיינים שחוחתים בהם צונן. ע"כ. ומבואר שהכל כלול במה שאמרו "כלי סעודה" גם אם תשימשו בצונן ולא באש. וכן נראה מהערוך השלחן (סימן קכ סעיף כג) שכתב: "וכך אמרו חז"ל שם כלי סעודה אמורים בפרשה".

המקור לרש"י לטבילת כלים שתשימשם בצונן

ד. וכיוצא בזה הקשה "גאון ירושלים", הראשון לציון רבי משה בן חביב (לפני כ-330 שנה) בשו"ת קול גדול (סימן טו), וזו לשונו: ואם תאמר לפי דרכנו זה, שחייב טבילה הוא בכלים שתשימשם על ידי האור לצרכי סעודה, אם כן כלים שאין תשימשם על ידי האור, אף שהם כלי סעודה כגון כוסות וצלוחיות, מגין שצריכים טבילה, והלוא בפסוק כתוב שתשימשם על ידי האור? ותירץ, שכוסות וצלוחיות למדנו מסוף הפסוק, וכמו שפירש רש"י על התורה: "וכל אשר לא יבוא באש", כל דבר שאין תשימשו על ידי האור, כגון כוסות וצלוחיות שתשימשם בצונן ולא בלעו איסור, "תעבירו במים", מטבילים ודיו. ע"ש. ביאור דבריו, רש"י על הפסוק: "כֹּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ", מפרש כך: "כֹּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ" - לבשל בו. "תעבירו בָּאֵשׁ" - כדרך תשימשו הגעלתו, אם תשימשו על ידי חמים, יגעילנו בחמים. ואם תשימשו על ידי צלי, כגון השפוד והאסכלה, ילבנו באור. "וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֵא בָאֵשׁ" - כל דבר שאין תשימשו על ידי האור, כגון כוסות וצלוחיות שתשימשם בצונן ולא בלעו איסור. "תעבירו בְּמִים" - מטבילים ודיו. ע"כ. ומפורש ברש"י שזו כוונת התורה, "וכל אשר לא יבוא באש", שהם כלים שתשימשם בצונן, מטבילים ודיו. נמצא שהמקור לכלים שתשימשם בצונן, ממה שנאמר: "וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמִים".

דחיית הרמב"ן לפירוש רש"י

ה. ואמנם הרמב"ן על התורה דחה את פירוש רש"י, וכתב, ואינו נכון בעיני, שאין לשון "תעבירו" לשון טבילה, כי היה לו לומר "תביאו במים", שהוא לשון טבילה, כמו (ויקרא יא לב): "בְּמִים יִבָּא וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהָר..." וכשלמדו חכמים טבילה זו, לא הזכירו בה המקרא הזה "תעבירו במים", אלא דרשו "אך במי נדה יתחטא", מים שהנידה טובלת בהם. ע"כ. ביאור הדברים, אם כפירוש רש"י שיש מקור אחר לטבילת כלים שתשימשם בצונן, אזי כשהגמרא הביאה את המקור לטבילת כלים, היתה צריכה לומר שלכלים שתשימשם באש, המקור ממה שנאמר: "וְטָהָר, אֲךָ בְּמִי נִדָּה יִתְחַטֵּא", ואילו לכלים שתשימשם בצונן, המקור ממה שנאמר: "תַּעֲבִירוּ בְּמִים", ולמה התעלמה הגמרא ממקור זה? אלא ודאי שאין זה פשט הפסוק, אלא ממשיך הרמב"ן ואומר, ופירושו כך: "תַּעֲבִירוּ בְּמִים", לכבסם ולשפשפם במים יפה עד שתסור חלודה שנדבקה מהם מן האיסור שהשתמש בהם, שזהו הכשר מן האיסור. [כלומר, על ידי שפשוף במים נסלק את מאכל האיסור

הצונן שנדבק בכלי]. ויאמר הכתוב: דבר שתשימשו באש, תביאו באש כדרך שהיה התשימש בו באיסורים, אם תשימשו באור ממש, כגון הברזל והנחושת והכסף והזהב, מלבנו באור. ואם על ידי מים חמים, כגון הבדיל והעופרת, מגעילו במים חמים. ודבר שלא השתמשו בו באש אלא בצונן, תדיחו אותו במים עד שיתמרק ויטהר. וזהו שאמרו חכמים (עבודה זרה שם), הלוקח כלי תשימש מן הגוי, דברים שלא השתמש בהם [כלים חדשים], מטבילים והם טהורים. דברים שנשתמש בהם על ידי צונן, כגון, כוסות וקיתוניות וצלוחיות, **מדיחם** ומטבילים והם טהורים. דברים שנשתמש בהם על ידי חמים, כגון היורות הקומקמוסים ומחמי חמים, מגעילים ומטבילים והם טהורים. דברים שהשתמש בהם על ידי האור, כגון השיפודים, והאסכלאות, מלבנם ומטבילים והם טהורים. ע"כ. נמצא אם כן שלדברי הרמב"ן, לומדים טבילת כלים רק ממה שנאמר: "וְטָהָר, אֲךָ בְּמִי נִדָּה יִתְחַטֵּא", אז מאיפה נלמד גם לכלים שתשימשם בצונן? ועל כרחנו לומר כמו התירוץ הראשון (לעיל אות ג), שאחר שלימדה התורה על "כלי סעודה" שחייבים טבילה, לא חילקה בין אם שימושם באש או שימושם בצונן.

כוס אליהו הנביא

ו. והנה יש נוהגים ב"ליל הסדר" לתת יין בגביע מיוחד וקוראים אותו "כוס של אליהו הנביא", ולא שותים ממנו כלל, אלא למחרת בבוקר מחזירים את היין לבקבוק או שופכים אותו לגביע קטן ומקדשים עליו קידוש היום. וכמו שכתב המשנה ברורה (סימן תפ סק"ו), נוהגים באלו מדינות בעת מזיגת כוס הרביעי בליל הסדר שקוראים עליו את ההלל, למזוג כוס אחד יותר מהמסובים, וקוראים אותו "כוס של אליהו הנביא", לרמוז שאנו מאמינים שכשם שגאלנו השם יתברך ממצרים, הוא יגאלנו עוד וישלח לנו את אליהו הנביא לבשרנו את הגאולה. (ועיין עוד טעם לזה בבני יששכר, מאמרי חדש ניסן מאמר ד, טיול בפרדס דרוש ג' ד"ה ובוה) ומנהג זה נפוץ בעיקר אצל בני אשכנז, ונוהגים להניח כוס זה עם היין עד הבוקר על השלחן כשהוא מכוסה, ובבוקר מחזירים את היין לבקבוק, ולוקחים ממנו לקידוש היום (עיין פסקי תשובות שם אות א). והנה הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בספרו חשוקי חמד (עבודה זרה ע"ה ע"ב) דן על כוס זו של אליהו הנביא [שברור שמדובר שהיא מיוחדת לכך, ולא שותים ממנה בהזדמנויות אחרות], אם צריך להטבילה או לא? וכתב, ולמעשה נראה שיש להטביל כוס אליהו הנביא עם ברכה, מאחר והרבה נוהגים שיין זה שהיה בכוס של אליהו משמש לקידוש ליום פסח, שכיון שנעשה ביין זה מצוה אחת, תעשה בו מצוה נוספת של קידוש היום. ולכן נחשב הגביע לכלי סעודה, כי ממלאים בו יין לכוס של אליהו, ולמחרת שופכים ממנו לכוס של קידוש לשתייה, והוא דומה לסיר שמבשלים בו מאכל, ולא אוכלים ממנו אלא מוריקים אותו לצלחת וממנה אוכלים, ובכל זאת הסיר נחשב כלי סעודה, כי מבשלים בו את המזון. ע"ש. ואחר המחילה, לא ידעתי מה הדמיון בין הגביע לסיר שמבשלים בו, הלוא הסיר ברור שהוא בגדר "כלי סעודה" כי בו מכינים את התבשיל, ולכן חייב בטבילה, מה שאין כן גביע זה שלא מכינים בו את היין, אלא רק נותנים בו יין למשך כמה שעות לחיזוק האמונה בליבותינו, ואחר כך מרוקנים אותו שוב לבקבוק או לכוס אחר, נמצא שאינו בגדר "כלי סעודה", ומגין לנו לחייבו טבילה.

כלי אוצר או בקבוקי יין בסוכה לסגולה

ז. ונראה שאף אינו בכלל "כלי אוצר" כמו חביות יין, שיש מחלוקת בפוסקים אם צריך להטבילם או לא, כי שם סוף סוף הכלי נועד לשמר את המאכל או את המשקה, ולכן יש צד לומר שהוא חייב בטבילה, מה שאין כן בגביע זה שאין כאן מעשה של שימור היין כלל, אלא רק נתינתו בכוס לכמה שעות לחיזוק האמונה, לכן אינו בכלל כלי "אוצר" ופטור מטבילה. והוא הדין למה שיש נוהגים לתלות בסוכה בקבוקי יין לסגולה (עיין מסכת סוכה י"ט ע"א), ולאחר החג מחלקים את היין לבקבוקים קטנים, ושומרים למשך השנה לשותות מן היין לסגולה. שגם אותם בקבוקים שתולים בסוכה, פטורים מטבילה, כיון שלא שותים מהם, ורק מניחים בהם את היין לסגולה, נמצא שאינם בגדר כלי "סעודה" ולא בגדר כלי "אוצר". ונראה שגם יותר נכון שלא להטבילם, וכמו שכתב כיוצא בזה באיסור והיתר הארוך (שער נח סימן פה): כלים שאין משמשים למאכל הראוי לאכילה וכו', אפילו להטבילם בלי ברכה, אין צריך. ויותר טוב שלא לטובלם, כי שמא יבוא לברך עליהם, והרי זו ברכה לבטלה. ע"ש. וגם כאן, שמא יטעה לחשוב שדינם ככל כלי שתייה, ויברך בטעות על הטבילה.